

Kabinet predsednika vlade RS
Gregorčičeva 20, 25 1000
Ljubljana

Številka: 000-1/2009/5
Datum: 7.1.2010

Zadeva: Dopis gospoda Vladislava Stresa - Prošnja za ureditev problema nedemokratskih simbolov predstavniške oblasti v Sloveniji
Zveza: Vaš dopis 900-47/2008/22 z dne 5.1.2010

Spoštovani gospod V. Stres!

Iz kabineta predsednika Vlade RS smo prejeli vaš dopis o problematičnosti butare s sekirico pred fasado vladne palače - na "fašistoidno" ikonografijo" in, po vašem mnenju, njeno nesprejemljivost v demokratični državi. Na to ste že večkrat opozarjali - s prošnjo, naj vam Ministrstvo za kulturo odgovori. Pred dvema letoma ste od Ministrstva za kulturo odgovore že prejeli, vendar z njim niste bili zadovoljni. Zato vam pošiljamo obširnejši odgovor.

Cenimo vašo državljansko občutljivost za tako subtilne pomene simbolov v javnem prostoru nove države. V tem konkretnem primeru ne delimo vašega prepričanja, da bi kazalo poseči v kip pred portalom vladne palače in butaro odstraniti oziroma jo nadomestiti z novo skulpturo.

Vaš razlog za poseg je: butaro s sekiro si je kot svoj osrednji ali vsaj javnosti zelo poznan simbol prisvojil fašizem, ki je v polpretekli zgado vini pustošil tudi po slovenskih tleh.

Če bi želeli, po mnenju strokovnjakov nemoteč element zamenjati, bi namreč morali sprožiti in izpeljati celoten postopek spremembe varstvenega režima za palačo, ki je z odlokom Mestne občine Ljubljana proglašena za kulturni spomenik in bi prizadeli ne le en kip temveč simetrijo obeh Beyerjevih kipov pred pročeljem. Palača z obema kipoma je do sedaj imela ustrezno vlogo tudi za Republiko Slovenijo in nikogar, tudi v času predsedovanja EU, kipa pred pročeljem nista motila. Nasprotno, mnoge državnike sta spominjala na simboliko, ki jo spoštujejo tudi v njihovih državah.

Teoretično bi bilo mogoče kipe zamenjati, toda na voljo bi morali biti zelo močni in strokovno podprti argumenti. Razlogi za ohranitev stanja so bolj utemeljeni. Palača je bila zgrajena že v letih 1895-1899, v času Avstro-ogrske, koje tedanja država pomagala graditi v potresu prizadeto mesto. Navedeni element kipa pred glavnim pročeljem ni povzegal fašistične ikonografije, temveč starorimsko in verjetno celo etruščansko ali celo starejšo simboliko, znano iz obdobja rimske republike. Fascio je bil simbol liktorjev, varuhov oblasti (spremljevalcev konzulov itd). Simbolika je stara že več kot 2000 let. Kipa, alegoriji, predstavljata uravnoteženo vladavino Moči (oblasti) in Zakona. Simboliko poudarjajo štirje atributi: meč, žezlo, fascies na kupčku sadja in knjiga, Codex.

Sama butara pri mnogih ljudstvih, ne le v uradnih ikonografijah, označuje moč skupnosti, povezanost. Tudi v našem ljudskem slovstvu. Simbol so v preteklosti uporabljali mnogokje in še dandanašnji ima v več državah, demokratičnih in anti-fašističnih, vlogo uradnega elementa državnih ikonografij, recimo v Franciji, Švici in ZDA. Zaradi Mussolinijeve zlorabe niso spremenili npr. grba kantona St. Gallen v Švici ali Lincolnovega spomenika v ZDA.

Vzporedno gre pri ohranjanju kulturne dediščine za vidik širše kulturne zrelosti - ohranjanje spomina na preteklost ljudi in oblastnih tvorb na ozemlju, kjer živimo in za prekinitve prakse čezmernega brisanja simbolike teh časov, četudi ti, simboli namreč, lahko posameznike spominjajo na neljuba in z današnjimi očmi merjeno celo zavržena dejanja in stanja. S pravo in s strokovnimi stališči uravnoteženo mero presoje, kje vendarle zna biti meja koristnega brisanja spomina v odprtem javnem prostoru, ko je bolje simbole umakniti v zaprte muzejske zbirke. Prav s celostnim poznavanjem in nasprotovanjem zlorabam simbolov ali ljudi nasprotujemo potezam in nasilnosti avtoritarnih režimov, kakršen je bil fašizem, ki je v Sloveniji in Ljubljani uničeval in podiral spomenike predhodne države (npr. kralju Petru I, dva spomenika kralju Aleksandru, spomenik Rudolfu Maistru na Rakeku, Hrabroslavu Volariču v Kobaridu in podobno).

Zahvaljujemo se vam za vašo pripravljenost sodelovati pri morebitnem izbiranju novih, morda časom primernejših nadomestnih rešitev. V konkretnem primeru Ministrstvo za kulturo, na podlagi mnenj strokovnjakov, ne namerava sprožiti dejanj za izvedbo vašega predloga.

Z odličnim spoštovanjem!

Damjana Pečnik
v.d. generalne direktorice
Direktorata za kulturno dediščino

Poslati:

naslovniku

Vladislav Stres, Fabianijeva 45, 1000 Ljubljana (priporočeno)